

POLSKA
RZECZPOSPOLITA
LUDOWA

URZĄD
PATENTOWY
PRL

OPIS PATENTOWY

112 011

Patent dodatkowy
do patentu nr _____

Zgłoszono: 31.05.77 (P. 198556)

Pierwszeństwo: _____

Zgłoszenie ogłoszono: 04.12.78

Opis patentowy opublikowano: 15.03.1982

CZYTELNIA

Urzędu Patentowego
Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej

Int. Cl.² C08F 10/06
C08F 8/50
C10G 9/00
//C08J 11/00

Twórcy wynalazku: Andrzej Bukowski, Tomasz Szczurek, Helena Ma-
siarczyk, Włodzimierz Montewski

Uprawniony z patentu: Politechnika Warszawska, Warszawa (Polska)

Sposób przetwarzania polipropylenu ataktycznego

1

Przedmiotem wynalazku jest sposób przetwa-
rzania polipropylenu ataktycznego powstającego w
przemysłowym procesie produkcji polipropylenu
izotaktycznego jako produkt uboczny. Polipropy-
len ataktyczny poddaje się obróbce termicznej w
wyniku której otrzymuje się mieszaninę węglow-
odorów służących do wytwarzania dodatku lep-
kościowego do olejów, środków ochrony antyko-
rozyjnej, past, olejów węglowodorowych, szczegól-
nie bezbarwnych i innych.

W praktyce przemysłowej polipropylen ataktycz-
ny najczęściej wykorzystywany jest do opalania
pieców jako paliwo płynne, lub też stosowany jako
komponent do wyrobu mas bitumicznych oraz kle-
jów i impregnacji papieru.

Prowadzono także badania i próby wykorzysta-
nia polipropylenu ataktycznego do wytwarzania
dodatku lepkościowego do olejów smarowych.
Z polipropylenu ataktycznego ekstrahowano roz-
puszczalnikami takimi jak n-heksan lub n-heptan
polipropylen łatwo rozpuszczalny w produktach
naftowych, który stosowano jako dodatek lepko-
ściowy do olejów smarowych w ilości do 10 pro-
cent wagowych. Sposób ten jest trudny do zreali-
zowania w skali przemysłowej, ze względu na złą
filtrowalność mieszaniny rozpuszczalnika i polipro-
pylenu oraz kłopotliwy proces regeneracji dużych
ilości rozpuszczalnika. Ponadto w procesie można
wykorzystać tylko część polipropylenu ataktyczne-
go, a reszta stanowi odpad.

Z opisu patentowego RFN nr 1 122 257 znany jest

2

także sposób przeróbki wysokocząsteczkowych α -
olefin na produkty o mniejszej masie cząsteczko-
wej. Proces ten prowadzi się w temperaturze
150—200°C w obecności tlenu i trójfluorku boru.
W opisie patentowym RFN nr 1 113 821 przedsta-
wiony jest sposób otrzymywania produktów wos-
kowych przez obróbkę polipropylenu o ciężarze
cząsteczkowym 1000—8000 i liczbie kwasowej prak-
tycznie równej zero, w temperaturze 100—200°C w
obecności katalizatora nadtlennego. Oba powyż-
sze sposoby dotyczą głównie przetwarzania poli-
propylenu izotaktycznego i wymagają stosowania
ostrej obróbki chemicznej z zastosowaniem trój-
fluorku boru lub nadtlenników organicznych.

Znany z opisu patentowego nr 88821 sposób o-
trzymywania syntetycznych olejów smarowych jest
złożony i polega na krakowaniu katalitycznym wo-
bec tlenków lub siarczków metali w temperaturze
250—300°C.

Sposobem według wynalazku polipropylen atak-
tyczny poddaje się obróbce termicznej w tempe-
raturze 330° do 440°C z równoczesną lub następ-
czą destylacją wytworzonych produktów, które
następnie ewentualnie poddaje się rafinacji przy
użyciu kwasu siarkowego i/lub ziemi aktywnej
i/lub węgla aktywnego. W wyniku działania tem-
peratury następuje rozpad długich cząsteczek po-
lipropylenu na mniejsze węglowodory nasycone
i nienasycone w postaci gazowej, ciekłej i pół-
stałej plastycznej. Im wyższa temperatura proce-
su i dłuższy czas trwania tym większa ilość pro-

duktów gazowych i ciekłych o mniejszej cząsteczce. W trakcie procesu obróbki termicznej wydzielające się gorące opary ochładza się do temperatury korzystnie poniżej 80°C i uzyskuje gaz do spalania oraz węglowodory płynne. Węglowodory płynne można poddawać dodatkowo rektyfikacji bezpośrednio z oparów lub po kondensacji i wydzielić najlepiej frakcję benzyny wrzącej do temperatury 140°C, nafty od 140°C do 220°C oraz frakcje lekkich olejów o temperaturze wrzenia do 400°C. Otrzymana jako pozostałość po destylacji substancja ma konsystencję plastyczną i może być użyta bezpośrednio jako dodatek lepkościowy do olejów smarowych w ilości do 10% wagowych, jako środek zagęszczający preparaty antykorozyjne, pasty do podłóg lub dodatek uplastyczniający do asfaltów.

W celu uzyskania pozostałości po destrukcji o jaśniejszej barwie i większej odporności na starzenie poddaje się ją rafinacji kwasem siarkowym i/lub ziemią bielącą i/lub węglem aktywnym, lub wodorem, lub chlorkiem glinu, przy czym rafinację można prowadzić po rozpuszczeniu w produktach naftowych na przykład w olejach mineralnych.

W celu otrzymania olejów węglowodorowych produkty destrukcji polipropylenu ataktycznego poddaje się destylacji pod obniżonym ciśnieniem i/lub z parą wodną, przy czym destylację można prowadzić w trakcie procesu obróbki cieplnej i/lub po jej zakończeniu. Pozostałość po destylacji destruktu lub składniki destylujące można zawracać ponownie do procesu. Uzyskuje się w ten sposób rozcieńczenie polipropylenu ataktycznego produktami destrukcji i możliwość sterowania otrzymaniem poszczególnych frakcji destruktu. Uzyskana po oddestylowaniu olejów pozostałość ma konsystencję plastyczną, wyższą temperaturę zapłonu i niższą tendencję do odparowania. Pozostałość ta ewentualnie po rafinacji może być stosowana jako dodatek lepkościowy do olejów smarowych w ilości do 10% wagowych, jako zagęszczacz do środków ochrony antykorozyjnej metali, składnik past, składnik wazelin lub parafin specjalnych, dodatek uplastyczniający asfaltu.

Oleje otrzymane z destruktu polipropylenu ataktycznego charakteryzujące się tym, że są bezbarwne lub nieznacznie zabarwione, posiadają wysoki wskaźnik lepkości, bardzo małą zawartość siarki i pozostałości po skoksowaniu, wysoką odporność termooksydacyjną. Własności tych olejów a zwłaszcza barwę i odporność na starzenie można polepszyć przez rafinację kwasem siarkowym, ziemią aktywną, węglem aktywnym, wodorem.

Oleje otrzymane z destrukcji polipropylenu ataktycznego mogą być stosowane jako oleje smarowe lub specjalne ewentualnie po skomponowaniu z olejami mineralnymi i/lub dodatkami uszlachetniającymi.

Uzyskane tak oleje nadają się zwłaszcza do walcowania metali nieżelaznych takich jak miedź, aluminium, gdzie wymagana jest jak najmniejsza zawartość siarki i pozostałości po skoksowaniu, jako oleje smarowe dla włókiennictwa gdzie wymagane są oleje bezbarwne, do konserwacji pre-

czyzynnych przyrządów, jako zamienniki olejów wazelinowych i do innych celów. Wysoka odporność termooksydacyjna tych olejów pozwala na zastosowanie ich jako nośników ciepła o wysokich temperaturach oraz olejów smarowych pracujących w wysokich temperaturach roboczych, gdzie istotna jest mała zawartość pozostałości po skoksowaniu.

Przeróbkę polipropylenu ataktycznego sposobem według wynalazku można prowadzić systemem periodycznym i ciągłym. Obróbkę polipropylenu należy prowadzić w takich warunkach, aby doprowadzić do łagodnej destrukcji polimer nierozpuszczalny, natomiast pozostawić w możliwie niezmienionej postaci składniki rozpuszczalne, oleiste. Dzięki temu uzyskuje się produkt o niskiej liczbie jodowej i dużej stabilności termooksydacyjnej. Zastosowany proces destylacji pozwala na rozdział produktu na frakcje i oddzielenie substancji woskowych pochodzących głównie z rozkładu polipropylenu twardego.

Zaletą przeróbki polipropylenu ataktycznego według wynalazku jest możliwość uzyskania wartościowych produktów zastępujących deficytowe i drogie produkty pochodzenia naftowego lub syntetycznego, oraz możliwość zastosowania znanych procesów w przemyśle rafineryjnym i wykorzystania istniejącej aparatury.

Przykład I. 10,00 kg polipropylenu ataktycznego stopiono a następnie mieszając intensywnie wygrzewano 70 minut w temperaturze 340—345°C. Wydzielające się opary odprowadzano z mieszalnika poprzez chłodnicę, gdzie schładzano je do temperatury około 30°C. W chłodnicy skraplały się produkty ciekłe, które zebrano w odbieralniku, natomiast nie kondensujące się opary spalono w piecu. Destylat poddano rafinacji aktywną ziemią krzemianową uzyskując znacznie jaśniejsze zabarwienie produktu. Uzyskano 7,51 kg pozostałości po ogrzewaniu i 2,13 kg skroplin z oparów.

Własności pozostałości po ogrzewaniu:

— wygląd —	substancja ma-
	zista, barwa szara
— temperatura krzepnięcia	— 93°C
— temperatura zapłonu w ty-	
glu otwartym	— 191°C
— liczba jodowa	— 4gJ ₂ /100 g
— rozpuszczalność w oleju	
odparafinowanym	
rafinowanym selektywnie	
wodorem o lepkości	
55 mm ² /s w temperaturze	
50°C w proporcji 1:1	— dobra
— liczba kwasowa	— 0,103 mg HOH/g
— pozostałość po skoksowa-	
waniu	— 0,06%

Własności destylatu:

— wygląd —	ciecz barwy
	białawej
— lepkość w temperaturze	
50°C	— 0,8 mm ² /s
— temperatura krzepnięcia	— poniżej -65°C
— liczba jodowa	— 24gJ ₂ /100 g

Wpływ dodatku pozostałości po ogrzewaniu na

własności nie inhibitowanego oleju bazy dla olejów silnikowych podaje tablica 1.

Tablica 1

	Olej bazowy	Olej bazowy +5% wag. pozostałości po ogrzewaniu
— lepkość w temperaturze 50°C w mm ² /s	55,6	74,4
— lepkość w temperaturze 100°C w mm ² /s	9,7	13,1
— wskaźnik lepkości	78	96
— temperatura krzepnięcia, w °C	—9	—8
— temperatura zapłonu w tyglu zamkniętym w °C	252	244

Przykład II. 10,00 kg polipropylenu ataktycznego ogrzewano 60 minut w temperaturze 420—430°C. Wydzielające się opary schładzano do temperatury 50°C i zbierano kondensat w zbiorniku. Gazy nie skroplone spalano. Uzyskano 3,82 kg pozostałości po ogrzewaniu oraz 5,57 kg skroplin z oparów.

Własności pozostałości po ogrzewaniu:

- wygląd — mazista substancja barwy szarej
- temperatura krzepnięcia — 43°C

Pozostałość po ogrzewaniu w ilości 3,80 kg rozdestylowano pod obniżonym ciśnieniem 20 mm słupa rtęci i w temperaturze podgrzania pozostałości nie wyżej 390°C.

Uzyskano wydajność frakcji:

- frakcję w granicach wrzenia 200—350°C 0,19 kg
- frakcję o granicach wrzenia 350—450°C 1,95 kg
- frakcję o granicach wrzenia 450—500°C 0,52 kg
- pozostałość po destylacji 1,10 kg

Własności uzyskanych frakcji podano w tablicy 2.

Tablica 2

	Granice wrzenia frakcji		
	200—350°C	350—450°C	455—500°C
1	2	3	4
— wygląd	ciecz klarowna bezbarwna	ciecz klarowna bezbarwna	ciecz klarowna bezbarwna
— temperatura krzep-			

c.d. tabl. 2

1	2	3	4
nięcia, °C	poniżej —65	8	4
— liczba jodowa gJ ₂ /100 g	46	23	27

Skropliny wydzielone w procesie destrukcji rozdestylowano na dwie frakcje: do temperatury 200°C uzyskano 40% wagowych frakcji i od 200°C do 390°C uzyskano 59% wagowych frakcji.

Własności frakcji z destylatu skroplin podano w tablicy 3.

Tablica 3

	frakcja do 200°C	frakcja 200—390°C
— barwa	biała	lekko żółta
— lepkość w temperaturze 50°C w mm ² /s	0,38	2,6
— temperatura krzepnięcia, °C	poniżej —70	poniżej —70
— liczba jodowa, gJ ₂ /100 g	53	42

Zastrzeżenia patentowe

1. Sposób przetwarzania polipropylenu ataktycznego przez obróbkę termiczną, **znamienny tym**, że obróbkę termiczną prowadzi się w temperaturze 330—400°C a uzyskaną mieszaninę ciekłych produktów rozkładu poddaje się destylacji a następnie ewentualnie rafinacji z kwasem siarkowym i/lub z ziemią aktywną i/lub z węglem aktywnym.

2. Sposób według zastrz. 1, **znamienny tym**, że destylację prowadzi się pod zmniejszonym ciśnieniem i/lub z parą wodną.

3. Sposób przetwarzania polipropylenu ataktycznego przez obróbkę termiczną, **znamienny tym**, że obróbkę termiczną prowadzi się w temperaturze 330—400°C równocześnie z destylacją wytworzonych produktów, które następnie ewentualnie poddaje się rafinacji kwasem siarkowym i/lub z ziemią aktywną i/lub z chlorkiem glinu i/lub z węglem aktywnym.

4. Sposób według zastrz. 3, **znamienny tym**, że destylację prowadzi się pod zmniejszonym ciśnieniem i/lub z parą wodną.